

Meddelande till lärare och studerande i modersmål och litteratur

Digitalt studentprov i modersmålet

Hösten 2018 ordnas för första gången ett digitalt studentprov i modersmålet. I det här meddelandet presenteras de allmänna riktlinjerna för provet. Riktlinjerna och till exempel bedömningskriterierna kommer att utvecklas och preciseras under de två kommande läsåren.

Målet med provet

Precis som det nuvarande modersmålsprovet kommer det digitala provet att mäta om examinanden uppnått målen för gymnasiet läroplan i modersmål och litteratur samt examinandens mognad och färdigheter för fortsatta studier. Det nya provet innehåller simulerade situationer av den typen som examinanderna kan ställas inför i dagens medievärld och informationsflöde där det bland annat är viktigt att kunna välja bland olika källor och kunna avgöra om information är tillförlitlig och användbar. I det nya provet betonas också förmågan att kunna bygga upp innehållet i en text, sätta upp mål för texten, välja synvinkel och avgränsa ett ämne, dvs. färdigheter som också är viktiga med tanke på studier efter gymnasiet. Jämfört med det nuvarande provet har det nya provet en tydligare förankring i innehållet i läroämnet modersmål och litteratur och möjliggör samtidigt en bättre bedömning av examinandens kompetens i multilitteracitet.

Provets uppbyggnad

Provet ordnas under två dagar i form av två prov som omfattar sex timmar, dvs. precis som i det nuvarande provet. I det första provet ligger fokus på läskompetens och i det andra på skrivkompetens. I bägge proven spelar materialet en viktig roll. Läs- och skrivkompetens anknyter givetvis till varandra, så benämningarna läs- och skrivkompetens beskriver därför snarast en skillnad i tyngdpunkten i uppgifterna och bedömningen mellan de två proven. Provet i läskompetens består av två delar med olika fokusering. Provet i skrivkompetens består av en enda helhet.

Provmaterialet

I det digitala provet går det att utnyttja autentiskt material i många olika former. Utöver skrivet, illustrerat och grafiskt textmaterial kan båda proven i enlighet med det vidgade textbegreppet innehålla olika slags audiovisuella texter, till exempel tv-reklam, utdrag ur tv-program, filmer eller teaterpjäser, videonuttar och animationer. Materialet kan bestå av enbart ljudfiler, till exempel en radiointervju, en nyhetssändning eller ett avsnitt ur ett hörspel. Trots att provet ordnas i en sluten provmiljö kan materialet även bestå av webbtexter eller webbsidor.

Provet i läskompetens

I provet i läskompetens bedöms i första hand examinandernas kritiska och kulturella läskompetens. Provet består av två delar: A-delen fokuserar i första hand på analys och tolkning av medie- och facktexter. B-delen fokuserar på analys och tolkning av skönlitterära och andra

fiktiva texter.

I både A- och B-delen ingår två uppgifter. Examinanden väljer en uppgift i varje del. Med andra ord ska examinanden besvara totalt två uppgifter av fyra som erbjuds i provet i läskompetens. I princip liknar uppgifterna de uppgifter som ingår i det nuvarande textkompetensprovet, men enskilda uppgifter kan vara uppdelade i flera delar. En uppgift kan alltså förutsätta att examinanden skriver en längre, enhetlig, till längden begränsad text eller flera korta svar. I svaren används teckenräknare.

I uppgifterna i A-delen som fokuserar på fack- och medietexter kan examinanden till exempel uppmanas att jämföra texter eller lyfta fram och förklara skillnader i synpunkter eller motstridigheter i texter. Uppgifterna kan också innebära att examinanden ska redogöra för hur trovärdiga och tillförlitliga påståenden är, tolka texter med betoning på kontexter eller analysera och förklara hur betydelser skapas genom olika uttryckssätt. I A-delen betonas särskilt analytisk och kritisk läskompetens.

I B-delen, som fokuserar på skönlitterära och andra fiktiva texter, kan en uppgift till exempel innebära att examinanden ska analysera och tolka texter och uttryckssätt med hjälp av relevanta begrepp eller jämföra texter, tolka dem ur en viss synvinkel eller i förhållande till textens tids- eller genrekontext. I B-delen betonas särskilt examinandens förmåga att tolka texter.

Provet i skrivkompetens

I provet i skrivkompetens ska examinanden utgående från material skriva en reflekterande text som öppnar olika perspektiv eller tar ställning. Provet är uppbyggt kring ett specifikt och relativt omfattande tema som har koppling till läroämnet modersmål och litteratur eller gymnasiet gemensamma temaområden. I provet ingår 5–7 uppgifter, av vilka examinanden ska välja en. Materialet som hänför sig till temat kan till exempel bestå av medie- och faktatexter samt skönlitteratur i olika former. I provet erbjuds examinanden i regel 6–8 olika materialdelar, av vilka minst två ska användas.

Examinanden kan använda materialet på olika sätt beroende på syftet med den egna texten, den valda synvinkeln och avgränsningen av ämnet. Examinanden avgör själv vilka källor som hen vill använda och på vilket sätt. Det kan till exempel vara motiverat att fokusera mer på en källa och diskutera dess tematik och komplettera diskussionen med hjälp av en annan källa. Det är också möjligt att till exempel lyfta fram enskilda synvinklar, fakta, påståenden och motiveringar ur materialet och granska ett ämne utifrån dem.

Längden på den text som examinanden ska framställa i provet i skrivkompetens är densamma som i det nuvarande essäprovet.

Bedömningen av provet

Den maximala poängsumman i provet i modersmålet är 120.

I provet i läskompetens kan man få högst 60 poäng. I bedömningen betonas särskilt svarets innehållsliga aspekter och examinandens läskompetens.

I provet i skrivkompetens kan man få högst 60 poäng. I bedömningen betonas särskilt textens uppbyggnad, tydligheten i syfte och vinkling, valet och användningen av olika källor, mångsidigheten i innehållet samt språket och stilen.

Separata bedömningsanvisningar kommer att konstrueras för de båda proven. I bedömningsanvisningarna för provet i läskompetens beskrivs nivån på läskompetens både på ett allmänt plan och genom en provspecifik poängsättning. För provet i skrivkompetens konstrueras nya kriterier utgående från de nuvarande kriterierna för essäprovet. I de nya kriterierna kommer bland annat förmågan att välja och använda material att betonas.

Läraren gör en preliminär bedömning av prestationerna i bägge proven, varefter den slutliga bedömningen görs av Studentexamensnämnden.

Det digitala provet i ett nötskal:

- Två prov och två provdagar, bägge proven är 6 timmar långa
- Bägge proven innehåller material i många olika former i enlighet med det vidgade textbegreppet
- Provet i läskompetens:
 - Provet består av två delar: A-delen fokuserar på fack- och medietexter och B-delen på skönlitterära och andra fiktiva texter.
 - I bägge delarna ska examinanden välja en av två uppgifter.
 - En uppgift kan vara uppdelad i flera delar.
 - Den maximala poängsumman i provet i läskompetens är 60.
- Provet i skrivkompetens:
 - Provet är uppbyggt kring ett enhetligt tema och material som hänför sig till det.
 - Alla uppgifter är materialbaserade.
 - Examinanden ska välja en av 5–7 uppgifter.
 - Målet är att framställa en reflekterande text som öppnar olika perspektiv eller tar ställning.
 - Examinanden väljer en synvinkel och material som passar till den.
 - Minst två texter ska användas.
 - Den maximala poängsumman i provet i skrivkompetens är 60.

Hur kan man förbereda sig för det nya provet?

Det bästa sättet att förbereda sig för det digitala provet är att studera och lära sig kunskaper och färdigheter enligt läroplanen samt att öva på att läsa olika slags texter och skriva utifrån dem.

Till exempel följande färdigheter kan vara viktiga att fokusera på:

- att kunna välja ett ändamålsenligt sätt att läsa (till exempel att ögna igenom texterna när man tar del av materialet för provet i skrivkompetens och att fördjupa sig i texterna när man analyserar och tolkar materialet)
- att kunna analysera och tolka olika slags texter, även multimodala texter
- att kunna sätta upp mål för sin text, välja synvinkel och avgränsa ett ämne
- att behärska olika sätt att utnyttja och behandla källor i en text
- att kunna arbeta med flera olika material samtidigt och kunna kombinera, jämföra och göra synteser av olika material
- att kunna reflektera, diskutera, ta ställning, motivera sina synpunkter och föra en diskussion med hjälp av olika källor
- att kunna planera, producera, redigera och färdigställa en text med hjälp av ett ordbehandlingsprogram.

Dessutom är det bra att testa provsystemet Abitti och ordbehandlingsprogrammet LibreOffice. Enligt de nuvarande planerna kommer det inte att finnas något stavningskontrollprogram i provet. Trots att examinanderna kommer att skriva sina texter direkt i provsystemet har de möjlighet att planera och skriva utkast på papper.

Sektionen för modersmålet

Mer information:

- om det digitala studentprovet: <https://digabi.fi/>
- Abitti-systemet: <http://www.abitti.fi/>
- uppgifter som testats vid utvecklingen av det nya modersmålsprovet: <https://digabi.fi/exempeluppgifter/modersmal-svenska/> och <https://digabi.fi/ovningsproven/ovningsprov-2-10-2015/prov-i-skrivkompetens/>